

M. PAULI JUUSTEN,
EPISC. QUONDAM AB.
**CHRONICON EPISCOPORUM
FINLANDENSIVM,**
ANNOTATIONIBUS ET SYLLOGE MONU-
MENTORUM ILLUSTRATUM.

CUJUS
PARTICULAM XXIX,
CONS. FAC. PHILOS. R. ACAD. ABOËNSIS,
PRÆSIDE
**M. HENRICO GABRIELE
PORTHAN,**

ELOQV. PROFESSORE REG. ET ORD. R. ACAD. LITT. HUMAN.
HIST. ET ANTIQVITT. MEMBRO,

Publicæ bonorum censuræ submittit

JOHANNES FRID. GLASBERG,

Stipend. Wablianus, Ostrob,

IN AUDITORIO MAJORI die XXVIII NOVEMB.
A. MDCCXCII,

Horis ante meridiem confvetis.

ABOË, Typis FRENCKELLIANIS.

29

THESES RESPONDENTIS.

Thes. I.

Varias eorum hypothèses, qui longævitatē Patriarcharum a Mose celebratam explicaturi, alii aliam annorum computandorum rationem proponunt, majoribus laborare difficultatibus credimus, quam ut simplici illi sententiæ, qua ex primævo corporis humani vigore ac dixta frugī & naturali deducitur, præferri mereantur.

Thes. II. Non parum sunt ridiculī, qui ad celebratam antiquissimorum hominum sapientiam tales etiam artes referunt atque scientias, quæ neque necessitatibus eorum neque conditioni conveniebant; de Adamī v. g. Philosophia, Medicina &c. loquentes. Qui æque commode de ejus Philologia, Politica, Historia Litteraria &c. disputare possent.

Thes. III. Qui theoriæ in artibus practicis pretium ideo extenuant, quod incertis sæpe hypothesebus laborat; non meminerunt, experientia eodem posse jure objici, quod vitiis subreptionis haud raro ludatur.

Thes. IV. Qui de utilitate artium atque scientiarum litigantes, aliam laudaturi aliam deprimere student, ac v. g. de majori vel Medicinæ vel Chirurgiæ usu pugnant; idem facere nobis videntur, ac si cernerent, utrum oculorum aut aurium usui potius sit hominī renunciandum?

Thes. V. In quæstione ventilanda, utrum alimenta ex regno vegetabili, an ex regno animali desumta, corpori magis conveniant humano? climatis sub quo vivunt homines rationem haud esse negligendam, viri eruditi recte monent.

Thes. VI. Arctissimum quod inter animum & corpus humanum intercedere experimur commercium, ut Psychologo Anatomix & Physiologiæ, ita Medico Psychologiæ studium, negligere haud permittit.

Thes. VII. Proverbia, quæ sententiæ plebis non male dicuntur, raro veritates exhibent adeo accurate expressas, ut sine cautione admitti queant. Ad quod genus illud etiam pertinet, quod vulgo frequentatur: *Neceſſitas caret lege.*

Thes. VIII. Cæcum sectæ studium nusquam fere manifestius sese prodit quam ubi homines sapientiæ quam admirantur præcepta ad eas etiam artes trahere nituntur, quibuscum illa parum habent commercii, v. g. cum ad *Wolfſanam* olim philosophiam atque methodum conciones suas sacras quidam in Germania conformare instituerent, ac hodie Grammaticam ad *Kantianam* Philosophandi rationem alii accommodare aggrediuntur.

altari, aliis literis (quatrinduo post datis, *vigilia Annunciacionis*, d. 25 Mart.) donavit (*Ibid.* Fol. 175); nec multo post mortuum fuisse, Litteræ hæredum suorum *Henrici van Bergen & Gerlaci Fredagh* testantur, sequenti anno scriptæ, quibus partem prædii *Aningais* ab illo sibi hæreditate relictam ("wan andelt allan then oofs baardhe ath årffua ok årfft hæffuum, j Amyngos, vidher Abo liggiandhe j vaar "fru kirkio fokn, årpher beskedelighen man *Hinza Knap*, *fordhom borghare j Abo*, *gudh hans siäll nadhe*") vendebant *Helwico*, Curato *Tōtialensi* (Ib. Fol. 174). Novem autem annis serius, vidua sua *Margaretha*, ("Greta, *Svartha Bertils sons dotter*, *Borger ska j Abo*") eidem altari donavit suam tertiam partem prædii *Aningais* ("allan then "tridiunghen som jach årgher j *ywrd Amynghos*, j thy sancti *Peders* "godzena som heter *Arola*; aff huilko godze *Hår Håluik*, --- gaff for:de "altare förre synatwa dheela" eadem quas eum emisse, nuper vidimus), & quædam prata Ib. (ubi Inscriptio literis suis talis præmittitur: *Littera*, --- *super Amynghos & Arola &c.*). De donatione D:ni *Helwici*, qua idem auxit altare, literæ etiam *Friderici Friisk*, supra p. 441 sq. not. 395 exhibitæ, testantur. Porro anno 1454 *Benedictus Lydechini* domum testamentum eidem dedit altari, uthæ sũ docent litteræ; "For alla the thetta "breff hõra eller lesa, kennis jak *Benkt Lydikson* å vapen, mich hæffua vnth och giffuith j gudh hedher, tiil mith siåla gangn, sancti *Peders* altare j Abo Domkirkio, epher min dødh, all min hws och "bygning som jak hæffuer offuer aana j Abo latiith byggia vppa sancti *Peders* akertegh. --- Abo areno epher gudh byrdh MCDLIII, "Dominica Trinitatis". (Ib. 175). Tandem D:ni *Henricus Bidz*, pater Episcopi *Conradi*, altare hoc prædio ditavit, ut literæ Filii sequentes fidem faciunt: "Vi *Koort*, met Gudh nadh Biscop j Abo, helsom al- "som them thetta vaarth breff hõra eller see, åverdeligha met vaar- "rom Herre. Och göröm viterligit, ath vaar hære fadher *Her Henric Bydz*, Riddare, Gudh hans siell nadhe, gaff met godhwilia ok "berodhna modhe, met syna årffuingia jaa och samtikkia, for sin och "synå föråldra siäll och roo, alt siith godz j *Kuirilax* by, liggiande j "Pargas fokn, vnder sancte *Peders* och sancte *Pauls* altare j Abo "Domkirkio, tiil åvinneligha årgho, met alla thesse godzeno tillagher, "hws och tomph, aket och årgh, skooch ok fåamark, och alt annat "som thet godzet ån tiilhõrer eller aff alder tiilhõrt hæffor; ok skåll "for:de altarens *Prebenaatus* hwar fredagh sågia eller lata sågia pa "for:de altare ena messio aff wars Herra helga seem vndher, swa ath

næ & S. Andreae (400), de Sacello Divæ Virginis sive Al.

“andra Collecta år Inclina, oe tridie år Fidelium: Thy epter var for; de
 “faders befelningh affhendom vij ofs, vâara metârffuingie ok årffuin-
 “gie thet for; de godzet, ok tiileghnom thet for; da altare tiil âvinne-
 “ca âgho. Tiil mera visfo ok vitnisbyrd, bidom vij ârlighe ok vel-
 “borne mân, *Hartik Jopson*, Laghman j Norfinne lagfaghû, och *Chri-
 “stiern Frille*, Lagman j Iuderfinne lagfaghû, at the hengia theris In-
 “cigle met waart secret nidhan fore thetta breff, som seriffuit år j A-
 “bo arum âpter Gudz byrdh Tusandhe Fyrehundradhe sextie pa thet
 “siundhe areth, Tolsche dagh j Decembris manadhe &c.” (*Ib.*) Cum
 plura prædia tempore Reformationis Ecclesiæ nostræ, ad hoc altare non
 pertinuisse, ex recensione eorum Regi *Gustavo I* exhibita (de qua in-
 fra) reperimus; primam ejus fundationem laudato ab Auctore nostro
Mercatori Aboënsi Hinzechino Knap deberi, elucere videtur, nec ante
 eum in Ecclesia Aboënsi illud existisse. Quod autem *Consulem Aboënsis*
 eum vocat, cum allatarum literarum consentire testimonio non vide-
 tur; ubi & ipse sese vocat & ab aliis vocatur tantum *Borgare j Abo*.
 Mentio quidem fit viri ejusdem nominis, *Hinsa Knap*, qui audit *Rad-
 man j Abo*, in aliis literis dat. a. 1378 (*Ib.* Fol. 249); sed pater no-
 stri esse ille potuit? Anno 1395 “*Hyncekinus Knap*, civis Aboënsis, bo-
 na sua in parrochia Thôuesalum, villa Kâthersalme (i. Kâtharesalme)
 sita, altari beate Katherine apud ecclesiam cathedralem donasse reperi-
 tur; literisque quibus hoc confirmavit subscripserunt *Hennekynus Ko-
 kanes & Petrus de Bergh*, *Proconsules* (*Ib.* Fol. 172 sq.); utrum vero
 senior vel junior, ille fuerit, nescimus?

(400) Ita vocatur in inscriptione præmissa collectioni literarum
 de bonis huic altari acquisitis agentium, quam exhibet *Registrum Ec-
 clesiæ Aboënsis* Fol. 177: inter quas literas non modo illæ comparent
 quibus prædium *Litois* altari *S. Annæ* partim donavit, partim vendi-
 dit, a. 1438 *Matthias Olavi*, Archipræpositus Upsalensis, mox adferen-
 dis, sed etiam illæ quibus *Gertrudis* (vidua Hennechini Lokanis, ci-
 vis Aboënsis) a. 1416 domum suam & pecuniam numeratam C marca-
 rum, certis suæ maritiquæ suæ memorie stipulatis missis, dedit altari
S. Andreae; quam donationem, cum conditionibus stipulatis, Episcopus
Magnus (suis adjectis literis, ibidem legendis) plene confirmavit. Cæ-
 terum de altari hoc *S. Andreae* nullam reperimus aliam in vetustis

LII 2

nostris monumentis fieri mentionem (adeo ut hinc etiam, illud po-
tius in societatem cum alio coivisse, appareat). Quare ipsas literas do-
matrieis hic apponendas duximus: "Alle the dandemen thetta breff see
"eller höra, helkar jak Gertrud Lokanäs, Thoreri Lough dotther, Bor-
"garinna j Abo, kerlige met Gud. Jak kennis thet openbarliga met
"tesse myne opne breffue, at jach met godhan vilio och fortanka, ep-
"ter myna vena jaa och samtyckio, hasswa (hassuer) wnt oc gissuit
"ok met allom råth oplatith, j Guds heder och sancta Andresa, före
"myna siäl och myns kere bondes siäl, Hännicka Lokanäs, Gud hans
"siäl nadhe, vndi sancte Andresa altari j Domkirkione j Abo ok vndi
"clericken som for:de altarit hauer" (ergo & altare jam conditum, &
Præbendatus ei præfectus erat?), "myn gord, som jak köpte aff Peder
"Finne, nästa bröder clostret j Abo" (quasi præter monasterium Fra-
trum prædicatorum, aliud etiam Aboæ fuisse?) "och thetiil C march
"redhe penninge j Priike (Prusicis) skillingom och j Råffvillkom,
"Prikke skillingom fore en ortug, och Råffvillka skillingha for IIII pe-
"ninga räknede. Huilka C march jak antvarder til troen hand ver-
"delighom Herre och andeligom sfadher biscop Magnus och hans Ca-
"pitulo j Abo, til at köpa ther met nogot fast godz vndi for:de alta-
"rit, swa met skatun och forordhan, at Cleriken som altarit hauer,
"then ena epter then andra, skal i synom mesfom beggias vor siäl
"hassua i synom amynnilsom och i bönholdum vider namn, swa op-
"ta han hauer mesfo. Item et synne om arit, nästa syknedaghen epter
"sancti Andresa dagh, skal han huart aar holda ena begengelse fore
"baggias vore siäl och alla crigna siäla, met swengande viglias om aff-
"tonen tiilförende, och met swengande mesfo om (dagen) epter, fore
"for:de sancte Andres altare. Ther mädh tho affhander jak for:de
"gordhen och paninga vndan mik och myna arffua, och tileghnar jak
"them vndi sancte Andrese altare foresagda, ok vndi cläricken som al-
"tarit hauer til æuerdeliga ægho. Tiil mera visfa oc vörnbyrdh, be-
"der jak myna nästa vner oc mogha, Gudmundh Pedersson, Rodman
"j Abo, och Lydika Speeth, borgare, oc Jönis Gudvaflason, Rod-
"man, at hengia thera Incigle met myne fore thetta breff, som scrif-
"fuit oc giort år j Abo, anno &c. MCDXVI, Dominica Invocavit &c."
Literæ autem Archiepiscopi Matthiæ (e quibus eum natione Fennor-
nem fuisse constat) hujusmodi sunt: "Alla the thetta breff höra eller
"see, helkar jak Mattis Olaffson, Demprokth j Upsalum, æuerdelika
"met Gudh, Gör jak allom vitærligit met thesse mine opno breffue,

"mik haffua vnt oc giffuit j Gudz hedher oc sancte Anne, ok fore mi-
 "na föräldrä & framlednä vener siälä rieth oc gangn skuld, mith godz
 "Lithusa, liggiande j sancte Katerine sokn, met allom tillagom, som
 "ther aff aldher til lighat haffwa oc än tilliggia, vnder sancte Anne al-
 "tare j Abo Domkirkio, clerkenom en vppehelde som altarith fore-
 "staar, j swa mattho, at j hvario viku skal ther aa altarith haldas en
 "mesa gudi til hedher ok sancte Anne, oc mina föräldher til roo ok
 "naade; och ther offuer for mina tharffua skuld haffuer jach vpburit
 "aff forn;de sancte Anne altare forestandare, Her *Andrisa Elisson*, C
 "marcas Abosca, j swa goth mynt, at V mark gör fult fore en Eng-
 "liscan nobel; hvilka C marker jac nw fullelica vpburit hauer til go-
 "dha nöghio; Ty affhendher jak mik oc minom arffwum, met minna
 "brödhra *Henrics* ok *Jaaps* jaa ok fulbordan, som tha när voro, for-
 "nemnda Lithusa godz met allom tillagom, ok tillegnar thet sancte
 "Anne altare til äverdelika ägo j alla mottha som för år facth. Til
 "ythermera visso bidher jak välborna men, *Benctht Lydikason*, *Hen-*
 "*ric Bidz* ok min brödhre *Henric Olaffson*, at sättja sin incigle met
 "mino eghno fore thetta breff, som giorth ok scriffuit år j Abo anno
 "Domini MCDXXX octavo" (*Reg. Eccl. Ab. Fol. 121 sq.*). De hoc
 Archipræposito nulla occurrit mentio in *Chronico de Archiepiscopis &*
sacerdotibus cæteris Ecclesiæ Upsaliensis, a SCHEFFERO edito, quod ad
 ejus usque tempus non pertingit (cfr. ib. p. 143 -- 147); hinc igitur
 supplendum. Porro literas adjicimus quibus *Gödtike Finke* prædium
Kårknäs (& *Råfve-böle?*), paræciæ *Sagu*, altari nostro dedit: "Fore
 "allom thöm thetta breff höra eller see, kungör jac *Gödtige Finke*, åpter
 "thet hedherlikom Herre, Herr *Pedher Olaffson* (Curatus Ecclesiæ Na-
 "gu, de quo supra p. 434 not. 391, quemque fratrem etiam laudati nu-
 "per Archipræpositi *Matthie* fuisse, ex citatis ibidem literis liquet), oc
 "ärlica män, *Henric Olaffson* och *Jäppe Olaffson*, brödhre, hafde mik
 "met theres vena raade [mik] forelagth at stathte twa ävigie mesor,
 "som skulu hallas hvarju viku j Abo Domkirkio vppa sancta Anna al-
 "tare fore theres kåre brodhers siäl, *Jusse Olaffsons*, som mig fatigom
 "mannä hände koma skada fore, oc jac haffde mik thet anamat åpter
 "mina vena oc minne älfeelige hustrw *Katerine Nielsdotter* raadh, ful-
 "bordh oc godh vilia, som *dægtinges* bresfuet mållam thöm oc mik ut-
 "vifar, vndher ärlica männa, Her *Arængitzle Nielson*, Her *Folmar*
 "*Wanne Knappe*, ok flera godha manna inciglom scriffuit; tha år jac
 "nw swa fortänkter oc eens vordhen met forn;de minne hustrw oc hån-
 "nes samarffwingiom, at jac vil vplata oc met thetta mit breff laglica
 "vplater vndher forn;de sancte Annas altare een gaard j Saw sokn,

"kalladan *Kärkesnes*, met eeth lithit torpp ther nâr liggiande, som
 "hether *Bôla*; hvilken gaard ok torpp forn:de min âkkålikin hwftrv
 "til arfs fallith år åpter sinne modher, gudh henne siål nadhe: Ty
 "affhêndher jak mik oc minne hwftrv oc allom vaarom arfvingiom
 "forn:de *Kärkes* (*Kärkesnås*) gaard oc *Bôla*, ok tilågnar thet forn:de
 "sancte Anne altare j Abo Domkirkio til åvinnelica ågo. Til mera vis-
 "so ok vitnesbôrd, bidher jac årlica mân, *Niels Olafsson* aff *Sårkilax*
 "oc *Olaff Tausth* a vapn hångia sin Incigle met mino egne fore thet-
 "ta breff, som scriffuit oc giffuit (år) j Abo anno Domini MCDXL
 "septimo, ipso die beati Dionysii sociorumque ejus." (*Ib.* Fol. 132).
 Tandem sequentes omittere non debuimus literas (anni licet nota de-
 titutas) quæ inter reliquas ad idem altare pertinentes exstant: "Alle
 "the Dandemen thetta breff see eller hõra, helfar jak *Jõnis Ingonen*
 "aff vapn åverdeliga met gud, jak kennis thet oppenbarliga met tessõ
 "myno opno breffue och betydhêr, at epter thet jak haffwer myn sã-
 "thia gerd oc alt myt godz j Refaa sokn lighiende met tess tillaghom
 "lagliga vpbudit oc latit thet sidhan lagstonda, oc engin aff mynom
 "nåstbornom vinom eller fråndom vilde thet tiil syn (sig?) lösa: Tho
 "hauer jak thet retteliga solt met fult berodh verdhelighom fader oc
 "herra, met gudz nad biscop *Magnus* j Abo oc hans årliga *Capitulo*,
 "til sancta Anna closters behoff j Refaa, for VIII C marc redhe pe-
 "ninge j Awadana mynte som IIII march oc I öre göra fult for en
 "fulwiktoghen engilse (englikan) neboel; och otto hundrade mark
 "peninga kennis jak mik haffua redheligha vpburit, then yterste pe-
 "ningh met then största (fförsta): Ty affhender jach mik oc mynom
 "arffwom alt thet ford:ne godz oc sätie gordhen met allom tess tillagh-
 "om, engo vndan tagno, som jach thet förre nwtit hauer; och tileg-
 "nar jak thet for:de Biscop *Magnus* oc hans *Capitulo* aa sancte Annas
 "vågna til åuerdelige ågho, vtan alt ythermera tiltaal: oc vpa thet at
 "thet köpet tessle stadugare bliffvi, tho sköther jach thet epter landz-
 "laghum alt for:de godz och gordh vnder for:de Biscop oc hans Ca-
 "pitulo aa sancta Annas vågna met tessom tollf som här epter nåmp-
 "nas &c. Item kan thet swa hända j nogre hande motto, ath thet clo-
 "stret skulle ther ey bliffua stondande, thet gud forbiwdhe, tho skal
 "for:de godz oc gordh ey thy sydher bliffua och liggia vp vndi sancta
 "Anna altare j Domkirkionne j Abo tiil åverdeliga ågho, vtan other
 "kaal &c." (*Ib.* Fol. 177). Hic *Jõnis Ingonen* (s. *Ingonis*) a. 1418
 & a. 1432 partes *Judicis Territorialis*, loco *Nicolai Diekn*, egisse

reperitur; unde tempus literarum suarum colligi quodammodo potest: cumque nullum aliud prædium in parœcia *Reso* situm, nisi *Metteld*, inter bona altaris S. Annæ occurrat, hoc eum vendidisse, probabile est. *Clausiri S. Annæ* in *Reso* fundandi hoc tempore agitata fuisse consilia, nec stabilitatem adhuc tum nacta fuisse, ipsa verba monumenti nostri docent; ac postea successu caruisse, vel inde patet, quod prædium hocce, vi conditionis in fine literarum adjectæ, altari S. Annæ in Ecclesia Cathedrali cesserit. Hinc simul intelligitur, quare hujus Clausiri exigua adeo superfit memoria? Cfr. supra p. 359 sq. not. 313, & cit. ibidem RHYZELIUS; qui si monumenta a se laudata addidisset, (vel saltem unde eorum notitiam hausit, significasset) certius de hac re ferre iudicium liceret. Idem fuisse, quod postea *Nådendal* fuit appellatum, aut cum hoc a. 1445 fuisse conjunctum, ægre credimus: quia si *Monasterium illud S. Annæ* non deletum, sed tantum ad locum commodiorem translatum fuisset, non videtur prædium nuper commemoratum ei adimi atque altari S. Annæ in Ecclesia Cathedrali tradi potuisse; quod tamen factum apparet? Deinde Cænobium *Nådendalense* in Parœcia *Masku* (non in *Reso*) primum fuisse conditum traditur, & post translata inde sedem ad parœciam *Bierno*, tandem locum (ubi stabiliore consilio exstructum fuit) in parœcia *Reso* datum ei fuisse. Præterea hocce cænobium statim idem nomen quod constanter retinuit (*Nådendal*), accepisse videtur: quumque probabile non sit, sine consilio atque ope Monasterii *Wadstenensis*, novam ejusdem Ordinis coloniam in Finlandia collocatam fuisse; prima *Nådendalensis* cænobii initia statuere non possumus anno 1438 superiora, quo anno factum de illo condendo senatusconsultum, *Telgis* die S. *Augustini* (26 Maji), aperte docet rem intra vota atque consilia hætenus substituisse (cfr. RHYZELIUS *Monasteriol.* p. 293); quod idem confirmatur luculento testimonio *Diarii Wazstenensis*, ubi p. 81, ad a. 1438, legitur: "In octava b. Birgittæ (d. 14 Octob.) exierunt monasterii fratres Acho factos & Laurentius conversus, & transierunt versus Finlandiam ad recipiendum locum & bona pro monasterio novo construendo." Nemo non videt, nihil hætenus constructum fuisse, nil nisi locum & bona comparata: locus autem in senatus consulto *Telgen*si proditur villa *Stenberg*, parœciæ *Masku*; translationis aliunde factæ vel faciendæ, nulla fit mentio. Optasse quidem significatur Finlandiæ Ordines antea, ut novum Monasterium fratrum Prædicatorum apud se conderetur, sed rem effectui datam non fuisse, simul indicatur. Nec antiquioris cujusdam Monasterii cum *Nådendalensi* postea conjuncti, ullum occurrit in *Diario Wazstenensi* vestigium, ubi consilia tamen novæ coloniæ collocan-

de varie agitata & mutata (a. 1441 p. 85, cf. 1440 p. 84) commemorantur: cfr. Litteræ foundationis a Senatu Regni a. 1440, & a Rege Christophoro a. 1441 & 1443, datæ, historiam hujus moliminis luculenter tradentes & legendæ in Disf. ENGELB. RANCKEN (Præf. A. SCARIN) *Cænobii Nadhendamals — Historia*, P. Pr. p. 13, 14, 15, 23. Quod igitur Disf. cit. p. 19 asseritur, initium Historiæ Cænobii Nädendalensis faciendum esse ab a. 1400, "quo ipso *Birgerus (Bero)* "*Balck* Episcopus Ordinis Vestalium in *Korois* sator & auctor, sacrorum penes nosmet Pontifex erat", frustra est. Valde incertum habemus, an præter nudum fortassis ejus condendi consilium, de Cænobio *Koroisensi* quidquam actum sit? (Cfr. supra p. 406 sqq.) Ad Cænobii autem Nädendalensis historiam illud nihil omnino pertinet. Addit idem Auctor: "*Eodem anno (1400)* proditum invenimus, Proceres Fennigæ quosdam, --- de condendo novo Monasterio apud Episcopum foelicite egisse. Locum operi exstruendo designarunt prædium in *Karinkylä*." Quo alio testimonio nixus hæc scripserit nescimus, quam verbis MESSENI, qui *Scand. T. X* p. 18. dicit: "Circa (a.) MCD Monasterium Ordinis Birgittini Nädendalense, in villa *Karachyle (Karinkylä)* parochiæ Mascho, primum conditur." Sed valde vereor, ne tota hæc narratio (quæ cum monumentis supra a nobis laudatis ægre conciliari potest) sola conjectura nitatur? Fundationem enim *Koroisensis* Monasterii nunc ad a. 1400 cum JUUSTENO refert, (*T. XV* p. 69), nunc ad a. 1393 retrahit (*T. X* p. 17); quod nisi faceret, non multum abesset, quin suspicaremur, eum, cum Cænobii illius *Virginitus Vestalium* ab Episcopo Berone in *Korois* constructi (cujus JUUSTENUS meminit) nullam aliam reperiret memoriam, traditionem popularem de collocato primum Cænobio Nädendalensi in *Karinkylä* arripuisse, & huc illud *Korois* JUUSTENI traxisse? In laudatis nuper a nobis monumentis, sedis hujus primæ *Coenobii Nädendalensis*, translationisque inde ad *Stenberg* factæ, nullum occurrit vestigium; quam circa a. 1413 factam fuisse, MESSENIUS (l. c. p. 18) scribit ("Circa MCDXIII Cænobium fuit translatum Nädendalense ad villam *Stenberg*, & deinceps ad *Helgä*, velut locum prioribus commodiorem"). Ad a. porro MCDXLI idem habet: "*Christopherus* Rex donationem Senatus quondam super *Stenberg* & *Helgä* factam *Nädendalensibus*, ea comprobata lege, ut ipse, non alius, cænobii censeretur imposterum fundator". Quæ malignius quam verius dici, ipsæ inspectæ Regis litteræ demonstrant: ex quibus simul patet, translationem Cænobii ad *Helgä* annum demum 1441 decretam fuisse. Villam vero *Stenberg* a. 1438 huic usul esse donatam, nuper vidimus, Adeoque in his celebris Monasterii ini-

Altari Clericorum (401) nec non de Altari eboroque Trium Re-

his tradendis MESSENIUM ducem haberi certissimum non posse, liquet; ejus erroribus, apud RHYZELIUM L. c. sphalmata duo accedunt, nempe quod prædium *Karinkylä* vocatur *Karabyle*, & *Stenberg* scribitur *Svenberg*, quasi a prædio illo anno demum 1438 Monasterii fundationi destinato, diversum fuisset. Cæterum asserit Nobil. VON STIERNMAN (*Höfd. Minne*, P. II, MS. p. 344) exstare literas judiciales *Henrici Bitze* R. Senatoris & Legiferi *Suderfinniæ*, datas a. 1457, de terra quadam (in paræcia *Kerpis*, quod monstrum nominis quomodo legi recte debeat, divinare nequeo) quæ olim ad *Coenobium S. Annæ* pertinerat, ac deinde in possessionem Cænobii *Närendalensis* pervenerat (Vid. *Tidn. utg. af et Sällskap i Åbo*, a. 1785, Bih. p. 198); ac alias ibidem (*Höfd. III. P. II, MS. p. 342*) citat literas, datas a. 1434, quibus *Cicilia Philippi*, vidua *Nicolai Kurk*, Militis, prædium suum in *Lööd*, Paræciæ *Töfåla*, donabat *S. Annæ* --- (Kloster? Cænobio) quod inchoatum est in paræcia *Reså*, *Diæceseos Åboënsis* (vid. *Tidn. i Åbo* l. c. 191). In quibus, sermonem haud esse de Cænobio *Närendalensi*, ad locum novum postea translato, sed de alio plane Monasterio, ædificari his temporibus in paræcia *Resönsi* cæpto (ac postea, antequam perfectum fuisset, plane deserto), luculenter patet.

(401) Hoc *Altare*, quod cum antea *Sacellum Divæ Virginis* fuisset nuncupatum, postea (*Sacellum* &) *Altare Clericorum* appellabatur, Episcopi nostri tempore (ac ut credere fas est, non sine ejus consilio) per *Nicolaum Lydichini* (*Clavus Lydikeson*) fuisse fundatum (verius fortassis locupletatum?), sequentes docet literæ: "Vitherlikit see allom
"ihôm thetta breff hõra eller see, ath jac *Claus Lydikeson* a vapn,
"meth vördeliks fadhers j Gudbi Biscop Magnuse och Capituli j Abo
"godwilia ok samtykkio, haffuer stiktadh ok skipadh i Gudz heder ok
"iumfru Marie, for mina ok minne kåre hustru *Cristine Jonise* dot-
"ther ok vara barna såla, i Abo Domkirkio, j vare fru koor, som kal-
"las klårika koor, tre messor, som åvinnelika haldhas skulu i huario
"wiku: forsth vm monedaghen en sålamåssa sungin meth gratts wig-
"ningena ok vigilie vm asttonen til forinde sunghe; vm Odsinsda-
"ghen andra mesfona aff iomffru Marie sam drövlisom; vm sfredaghen
"tridia mesfona aff wars herra Jesu christi sam vndom. Thennå mesfor
"ok Gudz tiånisth skal prebendatus i forde varfru koor foresta ok
"haldha latha, som forscriffwath år; os thertil haffua til hielp, epther

M m m

"for:de vördheliks fadhers Biscop Magnus oc Capituli skipan, *Tre Koor-Clä-
 rika, Doomproastins, Erkediekins ok älste kamunks*, som the mesfor skuln
 "haldha, ok Prebendatus skal meth enom thera vigilijs siunga, ok sama *Preben-
 datus skal them for thera årffuodhe epter skeligheeth löna*. Framledhis baf-
 "uer jak for:de *Claus*, met minne erwingie ja oc godh vili, til thenna forseriff-
 "na gudz thiänisth vpheldhe, giffuith ok lachth til evinnelika eghe forsth en
 "gardh j Abo funnan vidh gropena, som jak sik aff Mattis Skalenbergh, item
 "en gathuboodh uppa torgith funnan vidh torgith, item I godz j Le-
 "mu som hether *Hukas*, item hundrade Engilske nobla til nokath fasth
 "ingeldh ath köpa, oc hwat jac ok flere mina wener kunnon mera
 "ther til lägia ok hielpa, thet wiliom vigerna göra. Alth thetta forseriffna
 "scal optha nempdher varefru Prebendatus foresta oc i wario bafva,
 "nythia ok bruka, thenna forseriffna gudz thiänisth ok sik sielfsuom
 "til vpheldhe, *samuledh som annath thet the prebende tilhörir*. Ty aff-
 "hendher jac mik ok minom arffuom al thenne for:de stykke, ok ski-
 "par oc egnar them meth allom rāth til forseriffna mesfor ok gudz
 "thiänisth vphelde til ewinnelika eghe. Til alla thessa forseriffna
 "stykke mera visso oc vithnisbyrdh, bidher jac mina nesthe venir, som
 "āru min brodher *Bench Lydikeson, min son Henrik Clausson, min
 maga Henric Swerdh, Jonis Olafson, Henric Pitz (Bitz), Jeppe
 Korke (Kurck) och Henric Olafson*, hengia sin incigle meth mino for-
 "thetta breff, som scriffuith ār j Abo, areno epthe gudz byrdh MCD-
 "XXXV:o, ipso die beati Vincencii Martiris". (*Reg. Eccl. Ab. Fol. 183*).
 Exstitisse jam in Ecclesia Cathedrali, ante factam hanc donationem,
Chorum & Præbendam Divæ Virginis, adeoque *Nicolaum Lydichini*
 primum ejus conditorem non fuisse, ut Auctor contendit, ex his lite-
 ris satis patet; nisi jam antea instituisse dicas? quod tamen suspicandi
 monumenta nostra ansam nullam suppeditant. In literis quibusdam a.
 1426 datis, (*Reg. Eccl. Ab. Fol. 190*) commemoratur *Petrus Jacobi*,
Prebendatus novi altaris Divæ Virginis (Peder Japson, Prebendatus
til nya varfru altare j Abo Domkirkio), h. e. altaris Clericorum, quo
 nomine ab altari vetere *Divæ Virginis* (quod etiam altare parrochi-
 ale, *Sofna Altare* dicebatur, vid. supra p. 352 not. 301) distingui fuit
 solitum. Anno 1437, post mortem *Nicolai Lydekeson*, frater suus *Be-
 nedictus Lydechini & filius Henricus Nicolai*, pro domo Aboënsi &
 numerata pecunia a fundatore Altari Clericorum donatis, prædium
Grotelaby (Paræciæ Kumo) ei compararunt, ut sequentes literæ testan-
 tur: "Fore allom them thetta breff hōra eller see kennis jak *Olaff*

"Andrisson Tolk, met thesso mino närvarande opno breue, mik haffva
 "giorth, met godom villia oc beradne modhe, eth iordha schifte oc
 "kop met ärligom mannom, *Bentth Lydeksson* ok *Henric Clauson*, opa
 "varefru altare vegna, opa *Jedra sidhona j Abo Domkirkio*, j swa
 "motto, ath jak haffuer oplathit j laglico schiffite ok kope for:de var-
 "fru altare alth mith godz j Grotelaby j Kwmo sokn liggiande, met
 "husom, akrom, ångiom, fämarkom, seoghom, mwslom, quernom oc
 "quernstathom, torpom oc torpastathom, åskevatnom, utmarkom, *I-*
 "*kornascoghom* oc allom androm tillaghom, kwar the helzt kunno li-
 "gia, når by oc fiarre, engo vndan takno, som thy godze rätteliga til
 "hört haffuer ok ån tilhöra kan; fore huilkit godz jac hauer fangat
 "oc anamath aff ford:om erligom mannom *Bentth Lydeksson* oc *Hen-*
 "*ric Clauson*, aff for:da altarens vegna, een gaardh j Abo sunnar
 "vidh gropena, som årlighin man, *Claus Lydeksson*, gud hans jåd
 "nadhe fik aff *Matthis Skalenbergh*, borgmäster j Abo, oc gaff vnd-
 "her for:da warfru altare, oc ther til skal jak haffua X lassa engh ok
 "IIII C mark Swenska j swadant mynt som nw år gåfth ok gängth
 "j Abo, swa ath halff fempte mark göra fulth for en fulwicugan
 "gamblan englisca nobel: *hwilka peninga jak kannes mik til fulla*
 "*nögia hawa upburet aff wördhligom fadher* met gudh, *Biscope Mag-*
 "*nus j Abo* oc *Capitulo* ther sama statz vppa varfru altare vegna: Thy
 "affhender jak mik, ok allom minom arffwm for:da godz j Grothe
 "met allom rath for:da varfru altare til åvinneliga ågo. Til hvilka me-
 "ra vislo bedis jak beskedelige manne *Albertz Nyendorp* ok *Matthis*
 "*Skalenbergh*, *Borgamestara j Abo*, *Thomas Pedherfon*, *Härådzhöf-*
 "*dingia j nider Satagunna*, theas Inciglen met minom egno ath hen-
 "gias fore thetta breff, som seriffuit ok giorth år j Abo, arom epter
 "gudz byrdh MCDXXXVII oppa fancti Thome de aquino dagh". (*Reg-*
 "*Eccl. Ab. Fol. 185*). Paulo ante, *Episcopum Magnum* huie altari præ-
 "dium *Kurula* (paracie Nummis) numerata pecunia comparasse, repe-
 "rimus (*Ib. Fol. 183, 184*); neque nullam id aliorum quoque liberali-
 "tatem expertum fuit, inter quos *Olaus Johannis* (Olass Jonisson) *Ar-*
 "*chipræpositus Arofsiensis*, literis datis *Aboæ*, (ubi natum fuisse apparet)
 "die lune proxima post visitationem b. Mariæ a. 1458, pro animis pa-
 "rentum suorum eidem donavit hortum in hac urbe, jure hæreditario ac-
 "ceptum (min Kaalgaard, som jak årft haffuer epter myn foråldra)
 "*Ab. Fol. 185. Indulgentiis quoque sexcentorum dierum*, a VI Cardina-
 "libus concessis, novum altare a. 1445 ditatum fuisse, exemplum litera-
 "rum docet ab iis exaratarum (in *Reg. Eccles. Ab. conservatum*); e
 quibus, cum D;no A CELSE non innotuisse reperiamus, hæc excerpta

Regum (402), idem valet. *Fraternitatibus* vero quas u-
M m m 2 na

dabimus: "Georgius tituli Sancte Anastasie, Guilhelmus tituli sancti
"Martini in Montibus, Alfonsus tituli sanctorum quatuor coronatorum,
"Presbyteri, Prosper sancti Georgii ad velum aureum, Albertus sancti
"Eustachii, Petrus sancte Marie nove, Diaconi, sacro sancte Romane
"ecclesie Cardinales, universis & singulis Christi fidelibus, presentes no-
"stras litteras inspecturis, salutem in Domino sempiternam, Cu-
"pientes igitur ut, *altare beate Marie Virginis dicte* (dictum) *Clerico-*
"*rum*, situm in Cathedrali ecclesia Aboënsi, congruis frequentetur ho-
"noribus, omnibus & singulis vere penitentibus & confessis, qui
"dictum altare in Nativitatis, Circumcisionis, Epiphanie, Resurreccio-
"nis, Ascensionis, Pentecostes & Corporis Domini nostri Jesu Christi,
"nec non Nativitatis, Annunciationis, Purificationis, Conceptionis at-
"que Visitationis beate Marie semper virginis, ac Nativitatis beati Jo-
"hannis baptiste, duodecim Apostolorum, quatuor Evangelistarum, in
"singulis diebus sabbati sanctorum Henrici & Erii, ac Katerine, Mar-
"garete, Virginum, omniumque sanctorum, & ipsius altaris dedicacio-
"ne, festivitatis & celebritate devote viderint annuatim & ad re-
"parationem & conservationem edificiis, calicum, librorum ac aliorum
"ornamentorum pro Divino cultu inibi necessariorum, quocienscunque
"manus porrexerint adiutrices, nos Cardinales prefati & quilibet no-
"strum, pro qualibet ipsarum festivitatum & celebritate hujusmodi,
"Centum dies, indulgentiarum relaxamus. . . . Datum Rome, anno
"a nativitate Domini MCDXLV, die vero 2:da mensis Junii, Pontifi-
"catus sanctissimi in Christo patris & domini nostri, Domini *Eugenii*
"Divina providencia Pape *quarti*, anno quinto decimo." (*Ib.* Fol. 186).

(402) Hunc *chorum* cum suo *altari* (una cum *Fraternitate*, cu-
jus studio ac liberalitati opes suas maxime debuit) opera inprimis E-
piscopi nostri fuisse conditum, mox videbimus. Inter benefactores au-
tem suos munificentissimos fuisse reperimus *Henricum Nicolai* (Henric
Clauson), Militem, & fratrem suum *Arvidum Nicolai* (Arvid Claus-
son), nec non patrum eorum *Benedictum Lydechini*; de quorum in
alia quoque altaria Ecclesie Cathedralis Aboënsis singulari benignitate
sapius jam commemoravimus. Ultimis demum annis officii Episcopa-
lis a *Magno* nostro administrati, (circa a. 1447) eorum & altare
Trium Regum fuisse conditum, monumenta docent; Sic *Henricum*

na cum Altaribus S. *Annæ* & *Trium Regum* fuisse institutas Auctor significat, mox quædam monebimus.

Archi-

Clausson a. 1448 huic instituto prædium suum *Ajosmpää* (Parœciæ *Masko*) consecrasset, literæ testantur legendæ in *Dist. supra* (p. 396) laudata, *Dotationes altaribus Templi Cathedralis Aboënsis quondam factas exhibente*, p. 9; ubi etiam (p. 8) literæ afferuntur quibus eidem altari patruus suus *Benedictus Lydechini* Molendina sua & piscandi jus in *Kuockala* (Parœciæ *Lempelâ*) cum terris adnexis, donavit. Anni autem nota (MCD) vitio laborat manifesto; neque enim a. 1400 erectum adhuc erat *Altare trium Regum*, cujus auctor *Magnus* a. demum 1412 Episcopali admotus fuit dignitati, neque *Henricus Clausson*, qui & *Miles* (*Riddare*) & Legifer *Norfinniæ* appellatur, illa dignitate ante a. 1441 (in coronatione R. *Christophori*?), aut hoc munere ante a. 1447 ornatus fuisse videtur. Idem *Henricus Clausson* etiam Domum in urbe Aboënsi, & a. 1449 (consentiente uxore sua *Lucia*) prædium *Attulaby* vel *Atala* (parœciæ *Nousis*) ac prædium *Sorsala*, parœciæ *Wirmo*, Altari huic dedit (Ib. Fol. 192). Similiter Patruus suus *Benedictus Lydechini* uxorque ejus *Valburgis Johannis*, a. 1448 (quo ipso literas etiam nuper commemoratas scripsisse, putamus?) prædium *Hadila*, parœciæ *Nousis* altari illi dono addidit; & *Aroidus Clausson* eidem altari a. 1459 prædium *Sorkis*, parœciæ *Eura*, consecravit, cujus literas testamentarias subjungimus: "In nomine Domini Amen. Gôr jac *Aruidh* "*Clausson* mith testament aff offta forre betenkt oc vel berodkano modhe, an tha jach år kranker tiil min likam, thaa år jach helbrygd tiil min siäll ok sinne: Forst giffuer jach gudj, Jomffru Maria, sancta Anna ok allt hymerikis Herrskap mith liff ok mina siäll; giffuer jach eth godz som jach hassuer köpt j *Äffra* sokn j *Sorkis* by, tiil the helgha tree Konungha altare j Domkirkiona j Abo, sfor mina siäll och mina föräldra siäla ok mina käre hustru *Ingeborgh*, Hr *Arvith* Bentzf. dotther, oc for alla crifna siäla, j sva motto, ath ther skall bidies for oofs allom ford;om tiil äverdelighe tidhe. Tiil mera visso och forvarningha bidher jach verdelighen fadher met gudz nadh biscop Olaff, biscop j Abo, Mester Koorth Domproasth j Abo, Benkt Lydikson, Mesther Peder Benedicti, Hartvig Jopson, Peder Karpalayn, Hans Lydener, ath the hengie theris incigle met mina incigle for thetta breff. Datum Kyrw Anno Domini MCDLIX;o Dominica Lesare". Ib. Fol. 190.

Archidiaconatus dignitatem, ab Antecessore suo *Berone* institutam, sed tenuibus adeo redditibus sustentatam, ut ejus penitus abolendæ consilia, mox post fundatoris mortem agitentur, Episcopus noster (qui illo ipse functus munere fuerat) non multo post regimen Ecclesiæ Finlandensis susceptum, egregio auctam stipendio denuo restauravit & stabilivit, (403) suoque hoc exemplo alics
M m m 3 etiam

(403) Fidem faciunt ipsæ literæ confirmatoriæ in *Reg. Eccles. Ab.* Fol. 271 reperiundæ, hujusmodi: "Omnibus presens scriptum cernentibus Magnus Dei gracia Episcopus Aboensis salutem in Domino sempiternam. Dudum Reverendus in Christo pater & dominus, Dominus *Bero*, bone memorie predecessor noster, pia motus intencione, archidiaconatum de novo in ecclesia Aboensi, in qua nullus prius fuerat, erexit, fundavit; & quamquam tenuiter, tamen nichilominus inchoavit, nec non personam honorabilis viri, Magistri Henrici Magni pie memorie, in eodem Archidiaconatu instituit eumque Arcidiaconum Ecclesiæ Aboensis esse & dici voluit cum effectu: assignans eidem pro corpore prebende archidiaconalis, de consensu capituli sui, quatuor predia parrochia *Saw* sita de sub mensa episcopali, duo videlicet in *Padhas* & duo in *Lapmark*, *Tlistaro* videlicet & *Hemböle*, sperans hujus redditus per successores suos & alios, maxime autem per eundem beneficii possessores, in futurum melius augmentari. Cumque dictus Reverendus pater carnis post hoc debitum persolvisset, & nos Magnus, qui tunc eiusmodi Archidiaconatus fungebamur officio, ad pastoralis regimen licet immeriti vocaremur vel vocati fuisset, Capitulares qui pro tempore erant, Archidiaconatum ipsum tunc per nostram, ut premittitur, assumptionem vacantem vel in proximo vacaturum, tucius estimabant penitus supprimendum quam cum pudore & verecundia debiliter sustentandum. Postquam vero nos, diuina opitulante clemencia, munus consecrationis apud sedem Apostolicam fuissimus adepti, reuolvere cepimus inter nos cum fratribus nostris pietatem motivi predecessoris nostri parte ex una, ex altera autem scandalum, quod tunc potuisset oriri, si factum tam solenne patris ac domini nostri, non absque provida deliberacione procul dubio inchoatum, fuisset per nos tam leviter irritatum. Quantus etiam honor Deo & ecclesie inde proveniat, si prelatura illa poterit in statu debito conservari. Nos itaque episcopus Magnus de pleno consilio ac un-

etiam ad eandem liberaliter sublevandam excitavit (404).
Ad

“animi consensu venerabilium fratrum nostrorum Capitularium, in adiutorio altissimi spem habentes, prefati venerabilis patris laudabile propositum continuari ac prosequi intendentes, ad honorem Dei & Domini nostri Jesu Christi sueque sanctissime genitricis Marie ac beati Henrici patroni nostri, Archidiaconatum sepedictum, per predecessores nostrum taliter ut prefertur inceptum, ex nunc auctoritate ordinaria innouamus, confirmamus atque in perpetuum stabilem decernimus in hiis scriptis. Assignantes eidem Archidiaconatui pro corpore Prebende, ex consensu Capituli nostri, primo de sub mensa episcopali prenominata quatuor predia in parrochia *Saw* sita, que etiam predecessor noster illi deputauerat in prima sui fundacione: Deinde decimas episcopales de antiqua *Nowsis* & predium in *Nummis* ejusdem parrochie: Item de bonis sancti Henrici predium *Wesunda* parrochie *Hattola*, & predium quod situs *Henricus* habuit iuxta ecclesiam *Nowsis*: Insuper & predium *Norramark* parrochie *Ulsby*, quod Magister *Henricus Magni* pie memorie supradictus tempore suo contulit mense Archidiaconi, & predium *Monos* in *Lemmo*, quod nos dicte mense contulimus, in minoribus constituti. Et quia hujus prelature corpus de bonis mense nostre episcopalis ac etiam de bonis seu prediis ecclesie nostre maioris aliisque piis donacionibus excisum dependet, ideo nobis ac successoribus nostris Archidiaconi supradicti provisionem confirmationem, Capitulo vero ejus electionem reservamus, salva nobis semper facultate, si que potestas ecclesiastica siue secularis in hujus laboris nostri messem falcem suam mittere disposuerit, prelaturam ipsam, eius corpus siue prebendam, de nostris ut premisum est, exiguis facultatibus innouatam, cassandi, annullandi & ad ordinationem nostram libere reuocandi. In cujus Confirmationis, Innouacionis seu Decreti euidentiam firmiorem, Sigilla nostra, tam Episcopi quam Capituli, presentibus duximus appendenda in testimonium premisorum. Datum Abo anno incarnationis Dominice Milleesimo — (reliqua desunt). Historiam institutæ hujus Prelature hæc litteris exhiberi accuratam, eaque omnia, quæ & hoc loco diximus & supra (p. 402, not. 355 & p. 425) disputauimus confirmari, patet; pruden-terque Episcopum cavere voluisse, ne Capitulo inuisus aut adeo peregrinus Candidatus, obrudi unquam posset; qualia exempla nec in Svecia erant inaudita.

(404) Sic *Johannes Anundi*, Episcopi nostri in Archidiaconatu

Ad sex *Canonicos* quibus gavisa haec Ecclesia sua fuerat quatuor addidisse, ita ut jam decem fierent, cum Auctor docet, per auctum sensim Præbendarum numerum hanc Episcopo Capituli sui amplificandi opportunitatem oblatam fuisse, conijcere licet (405)? De *Choralibus*, quorum

successor, (de quo supra p. 437, not. 394), mensæ Archidiaconi donavit a. 1422 prædium suum *Biörnaby*, parocciæ *Sund* in Alandia: ea tamen conditione, ut affinis suus (*Mågh*) *Petrus Storkeri* (*Peder Storkersson*?) cum suis posteris possessionem terræ conservarent, quamdiu Archidiacono quotannis V marcas pecuniæ ("arlikit landgäld v marker peninga, swa got mynt, at IIII march Swenska göra fult fore en fulwiktugan Engilskan nobel"), & dimidiam tonnam cerevisiæ, cum cibo ei respondente ("en halff tunna ööl, met allom kost ther tiil hörer, for aarlige gingerd"), Litteræ suæ servantur in *Reg. Eccl. Ab.* Fol. 273.

(405) Commode enim, ubi tales Præbendæ viris demandabantur dignis viris qui Capitulo associarentur, hi utroque fungi genere poterant officiorum, cum sibi ut Præbendatis, tum ut Capitularibus injunctorum, atque Abæ præsentis manere. Vidimus jam Ecclesiæ Aboënsis locupletatam fuisse altaribus 1. *Divæ Virginis* s. *parochiali*, (supra p. 352 not. 301) 2. *S. Sigfridi* (p. 352 -- 354). 3. *S. Bartholomæi* (p. 363 not. 322.) 4. *S. Catharinæ* (p. 351 sq. & 361). 5. *S. Henrici* & *S. Erici* (p. 392 sqq. not. 353). 6. *S. Laurentii* (p. 401, not. 353 fin.) 7. *Corporis Dominici* (p. 429 -- 46). 8. *B. Johannis* (p. 437 not. 394). 9. *B. Georgii* (p. 437 sqq. not. 395). 10. *Animarum* (p. 442). 11. *S. Petri & Pauli* (p. 444, not. 399). 12. *S. Annæ* (p. 444 sq. not. 400). 13. *Divæ Virginis* s. *Clericorum* (p. 452 not. 401). 14. *Trium Regum* (p. 455 not. 402). Accedunt Præbendæ *Præposituræ* & *Archidiaconatus*. Non tamen vel solis Canonicis (Capitularibus) omnes has Præbendas (quæ numero illos etiam vincebant) fuisse collatas, vel omnes Canonicos hujusmodi altaribus præfuisse, contendimus. Multi Canonici adhuc administrabant Ecclesias rurales, nonnunquam ab urbe Aboënsi longius remotas; alii dignitate aliqua ecclesiastica in Svecia simul fungebantur, &c. Utrum harum Præbendarum plures uni solerent olim apud nostros deferri, non potuimus haecenus reperire; nisi quod post Reformationem Ecclesiæ inceptam, talia exempla occurrunt,

Tandem hoc loco observamus, *Præbendæ atque Altaris* memoriam in vetustis monumentis exstare, a *Proconsulibus & Consulibus civitatis Aboensis*, tempore *Magni* Episcopi, in Ecclesia Cathedrali conditi, cui *S. Trinitatis* nomen inditum fuit; cujus Altaris cæterum neque Auctor noster ullam mentionem facit, licet in laudibus Episcopi celebrandis diligentissimus, neque tempore Reformationis vestigium superfuisse ullum deprehendimus, quodque igitur interim evanuisse existimandum est. Ipse literas Episcopi confirmatorias subjungimus: "Nos *Magnus* Dei gracia "Episcopus Aboensis, universis & singulis quorum interest, notum facimus per presentes, Quia cum circumspecti viri *Proconsules & Consules civitatis nostre Aboensis*, pro sua suorumque successorum salute, nec non pro totius communitatis sue felicibus incrementis ac prosperitate salubri, *Altare* quoddam in honorem sanctæ & individue *Trinitatis*, petita prius super hoc a nobis licencia & optenta, in ecclesia nostra Aboensi fecisse, instituisse ac fundasse noscantur, assignantes eisdem altari pro dote, redditus *XXVIII* marcas annui census monete currentis, quos pro sustentatione altariste seu prebendati eiusdem altaris, qui pro tempore fuerit, deputavere annuatim a se & ab eorum successoribus sublevandos in promittis: Nos igitur pia vota dictorum consulum attendentes, quod ex una devota intentione procedunt, de consilio & consensu Capitularium, fundacionem ipsam, tamquam iustam ac rationabilem, in Dei nomine approbamus, ratificamus atque auctoritate ordinaria confirmamus, decernentes eam perpetuis temporibus in suo robore permanfuram, In cujus confirmationis evidenciam pleniorum, ad instanciam dicti consulatus, fecimus hanc paginam nostri *Sigilli Maioris* appensione muniri. Datum apud ecclesiam nostram anno" --- (Reg. Eccles. Ab. Fol. 200). Reliqua desunt; ita ut neque a quo Episcopo *Magno* literæ datæ sint, scire liceret, nisi nostrum fuisse, ex collatione cum literis sequentibus (*ibid.* Fol. 140 reperiundis) instituta, appareret: "Allom them thetta breff "see eller hõra, hãlfar jac Gwnnar Joansson, borgare j Abo, åverde- "lica met Gudbi. Kãnnes jac vppenbarlica met thesso mino opno "breffue, mik vara skylloghan hedherlikom herre, *Rodgere*, Dompro- "ast j Abo, sãmtigi Ångilke nobla, alla fulwiçtoga, for hwilka L no- "bla jac Gwnnar fãther til pant forde Herre *Rodgere* alth mith godz "j *Tliskõla* oc *Sormiãrfui* byom liggiande j Bernaa fõkn, met hws, "akrom ok engiom, skogom ok fiskevatnom, nãr by ållãr fiãrre, j vaa- "to oc j thorro, engo vndantagno, som thom godzom nv oc aff al- "der h fuer tilligat, met swadana forkalum, at Herre *Rodgere* Dom- "proast, eller hans aruum, skal j handom hafua oc forstaa oc nytia